

והנה מפני טעם זה ציין הגאון על תיבות התוספות שלפנינו „ומיירי בהסבו“ לעיין בתוס' חולין, דשם יבואר היסוד מדוע שנים שהסבו אחד מברך לכולן בתחלה ולא בסוף.

וליתר ביאור נראה גם כן שרבינו כיוון להעיר, שלפי דבריהם שם דבשנים שאכלו לא מצטרפין בברכה שלאחריו, ומדבריהם שם מוכח שפירשו הא עובדא דבר קפרא דשנים היו. לפי זה קשה, מדוע כתבו התוס' שלפנינו „ונראה דמיירי בברכה שלפניו דאי בשל אחריו הא אמרינן דאין מזמנין על הפירות“, וקשה שלפי דבריהם שם בחולין (וכן מבואר בדבריהם לקמן דף מה כנ"ל) דבברכה של סוף סעודה צריך לברך כל אחד לעצמו, היו יכולים לתרץ דאי בשל אחריו הא כל אחד מברך לעצמו, ולמה הוצרכו לתרץ דאין מזמנין על הפירות. וי"ל שדבריהם אלו לשיטתם לפי מה שכתבו לקמן בתוס' דף מה „ושנים הוו התם בעובדא דבר קפרא, ועוד אי הוו שלשה התם, לא היו שם אלא פירות“. והן הן דבריהם פה „דאי בשל אחריו הא אמרינן דאין מזמנין על הפירות“. נמצא שדבריהם מכוונים לאוקמי סוגיין לכל אופנים, וכך פירוש דברי התוספות שלפנינו: ונראה דמיירי בברכה שלפניו, דאי בשל אחריו, אפילו אם תאמר דהיו שלשה (בר קפרא והנהו תרי תלמידי) ותיסיק אדעתין דלכן נתן בר קפרא רשות לאחד מהן לברך. ליתא, שהרי אין מזמנין על הפירות (ושיטת התוס' היא שלא היתה פה סעודה בפת, ודלא כפירוש רש"י שפירש דמיירי בסעודת פת ומגו דמהניא הסבה לפת מהניא נמי לדברים אלו — עיין להלן בגליון הש"ס לדף מג, א) אלא ע"כ מיירי בברכה שלפניו. אמנם התינח אם היו שלשה והוקבעו לאכול כדרך בני אדם המתחברים בתחלת ישיבתן לאכול בחבורה אחת אחד מברך לכולן, אבל אם נאמר שרק שנים היו, קשה הרי כל אחד צריך לברך. על זה כתבו דמיירי בהסבו דאחד מברך לכולן, וכמו שביארו התוס' בחולין הטעם דבשנים אחד מברך לכלים בתחלה. וע"ע בגליון הש"ס לקמן מג, א, לענין הנוגע לסוגיא שלפנינו מצד נקודה אחרת, והכא אין לנו אלא להבין הכוונה שברמיזת רבינו על תיבות התוס' „ומיירי בהסבו“.

שם, ב, גמרא: (תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק וכו', אמר ליה מה שמך) אמר ליה שלמן (אמר ליה שלום אתה ושלמה משנתך ששמת שלום בין התלמידים).

מצינו שם זה בסוף מגילת רות ושם הוא מלא וי"ו.

כוונת רבינו: ששלמן הוא שם עברי כמו שלמן הוליד את בועז (רות ד, כא), ואע"ג דמקרא מלא דבר הכתוב, שלמן בוי"ו ובגמרא אמרינן בלא וי"ו, מכל מקום הכל שם אחד הוא, כמו יעקב יעקוב.

וכן מצאתי ת"ל מפורש בתשובת הרמ"א סימן פד שמביא מטור הארוך ראייה מהסוגיא שלפנינו כנ"ל.

ויש לציין עוד דבכל המקומות שנוכר שם התנא הזה בגמרא (ביצה ה, ב. ב"ק פט, א. ב"ב יג, ב. מנחות כט, א) נכתב גם כן בלא וי"ו.

אמנם בחדושי הרש"ש מצאתי שעל הערת רבינו כותב: „ואנכי אוסיף דשם הוא בסי"ן (היינו שלמן דרות הוא בשי"ן שמאלית) אבל מצאנו בהושע (י, יד) לפירוש הרד"ק בשי"ן ימנית וח"ו.

כוונת הרש"ש למה שכתב הרד"ק דשלמן אויב ידוע היה באותן הימים. ואדוני אבי ז"ל פירש שלמן הוא שלמנאצר מלך אשור. — ובודאי אי אפשר לומר דשם התנא הזה הוא אותו השם דבספר הושע.

והנה לכאורה תפש הרש"ש את רבינו בשכחה מפורשת, שהרי בגמרא שלפנינו שם התנא הוא ע"כ בשי"ן ימנית (שהרי אמר ליה רב נחמן שלום אתה ושלימה משנתך) ואיך העיר רבינו לשם שלמן במגילת רות, ששם הוא בשי"ן שמאלית. אבל לפי מה שכתבתי אין מקום לתמיה זו, אלא אדרבא יש לתמוה על הרש"ש דאישתמיט ממנו מה שכתב הרמ"א בשם טור הארוך שהביא ראייה מסוגיא שלפנינו לענין כתיבת שם הקודש, והיא ממש כוונת רבינו.

דף מ, א, גמרא: סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר רבי יהודה חיטה מין אילן הוא (ליברך עליה בורא פרי העץ קמשמע לן). עיין שבת דף סו ע"א תוס' ד"ה כוורת.

על מה שנאמר שם בגמרא: כוורת הקש (זנבות השבלים) רבי עקיבא מטמא — כתבו התוס': „ואם תאמר והיכי מטמא כיון דלא חזי לשיבה לא מטמא מדרס, ולענין טומאת מת הא לא כתיב בפרשה אלא כלי עץ ועור ובגד ושק. ויש לומר דקש נמי חשיב של עץ כדאמר (בסוגיא שלפנינו) פרי שאכל אדם הראשון חטה היתה. אי נמי הך טומאה דרבנן היא, ע"כ.

וכוונת רבינו דלפי תירוצם הראשון שבתוספות שבת הנ"ל, מצינו לו חבר לרבי יהודה שאילן שאכל ממנו אדם הראשון חטה היתה. והסלקא דעתך אמינא בסוגיא שלפנינו היה יכול להיות גם לרבי עקיבא.